

Nr 147.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1917 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa, utvecklingen av statens vattenfallsverk berörande frågor. (4:de avd.)

I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 179, vilken för förberedande behandling blivit hänvisad till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslagit riksdagen

att bemyndiga vattenfallsstyrelsen att avsluta kontrakt om leverans av s. k. sekunda elektrisk kraft på sådana villkor, att kraftpriset i möjligaste mån anpassas efter det värde, kraften varje år med hänsyn till tillgänglighetstiden äger, med rätt för vattenfallsstyrelsen att tillförsäkra abonnent å sekunda kraft skadestånd av lämplig storlek under år, då abonnenten icke kommer i åtnjutande av kraften under garanterad tillgänglighetstid;

att bemyndiga vattenfallsstyrelsen att mot skälig avgift och i begränsad omfattning samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan komma att meddela, bevilja option å elektrisk kraft, även om därvid måste förutsättas utbyggnad av vattenkraft, vartill riksdagen ännu icke beviljat anslag;

att medgiva, att de optionsavgifter, vilka sålunda inflyta, må användas i enlighet med de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas;

att medgiva, att inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagt belopp av högst

8,000,000 kronor, avsedda att fördelas med 2,000,000 kronor på år 1918 och 1,500,000 kronor på vart och ett av åren 1919—1922;

att för ändamålet anvisa ett reservationsanslag för år 1918 av 2,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor; samt

att, vid bifall härtill, besluta, att de i 1918 års riksstat bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med 2,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I en den föreliggande propositionen bifogad framställning till Kungl. Maj:t har vattenfallsstyrelsen framlagt en plan för statens kraftverks utveckling under den närmast liggande framtiden. Därvid har vattenfallsstyrelsen till en början lämnat en allmän översikt över statens kraftverks utveckling intill nuvarande tidpunkt, samt därefter angivit de riktlinjer, vilka enligt dess förmenande böra följas för den närmaste framtiden. Slutligen har vattenfallsstyrelsen gjort hemställan om ökad befogenhet i vissa avseenden, åsyftande att möjliggöra, att kraftverksrörelsen må kunna skötas affärsmässigt och utan allt för tyngande former. Vattenfallsstyrelsens förslag i förevarande hänseende avse, dels att styrelsen skulle bemyndigas ej mindre att lämna vissa ersättningar åt avnämare av sekunda kraft, därest denna icke tillhandahölles under viss minimitid, än även att mot särskild avgift bevilja vissa avnämare option på ökning av tillhandahållet kraftbelopp, dels ock att till styrelsens förfogande skulle ställas anslag, medels vilket vattenfallsstyrelsen kunde sättas i stånd att utan avvaktande av riksdagsbeslut inköpa fastigheter och verkställa vissa andra åtgärder.

Nämnda förslag hava nu i den kungl. propositionen underställts riksdagens prövning.

Beträffande det först berörda bemyndigandet har detsamma synts utskottet vara en nödvändig betingelse, för att avsättningen av sekunda kraft skall i önskvärd grad kunna utvecklas. Vattenfallsstyrelsen har ansett, att den enklaste utvägen att skapa reservmedel för tillämpning av den s. k. försäkringsmetod, som härvidlag skulle komma till användning, vore, att avsättningarna till vederbörande förnyelsefonder gjordes variabla, så att under vattenrika år, då den sekunda kraften gäve större inkomster, större avsättningar gjordes till förnyelsefonderna, under det att under vattenfattigare år, de normala avsättningarna minskades med vad som behövde till abonnenterna utbetalas i ersätt-

Utskottets
yttrande.

ning eller skadestånd. Departementschefen har mot detta förslag icke framställt någon erinran. Det synes emellertid utskottet vara riktigast, att någon sammanblandning mellan ifrågavarande medel och verkens förnyelsefonder icke äger rum. Förnyelsefondernas uppgift är att säkerställa, att vederbörande kraftverksanläggningar vid varje tidpunkt motsvara det bokförda värdet, en uppgift som saknar samband med den som enligt vattenfallsstyrelsens förslag nu skulle tilläggas fonderna. Utskottet får fördenskull ansluta sig till den av vattenfallsstyrelsen alternativt angivna utvägen, att särskild regleringsfond för nu ifrågavarande ändamål bör uppläggas för varje kraftverk.

Förslaget om rätt för vattenfallsstyrelsen att bevilja option för elektrisk kraft har utskottet, med hänsyn till angelägenheten av en fortgående utveckling av statens krafterörelse, funnit sig böra biträda. Utskottet vill emellertid, i anslutning till vad departementschefen för sin del uttalat, framhålla vikten av att medgivandet av optioner endast sker i måttlig utsträckning samt där så befinnes nödvändigt eller verkliga ändamålsenligt.

Vidkommande särskilt frågan om medgivande för Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser rörande optionsavgifternas användning, har utskottet, då departementschefens i ämnet gjorda uttalande giver vid handen, att vid bestämmelsernas fastställande vederbörlig hänsyn kommer att tagas till principerna för riksstatens uppställning, icke haft något att erinra mot det begärda medgivandet.

Vad slutligen beträffar frågan om beviljande av ett anslag å 8,000,000 kronor för att under åren 1918—1922 användas till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån motsvarande åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, har utskottet, på grund av vad i propositionen finnes anfört och med stöd jämväl av inhämtade upplysningar, icke ansett sig böra ställa sig avvisande mot detta förslag. Utskottet har emellertid funnit de nu rådande allmänna statsfinansiella förhållandena böra mana till att icke i alltför stor utsträckning binda den framtida handlingsfriheten, vadan utskottet velat förorda, att anslaget i fråga för närvarande bestämmes till 5,000,000 kronor, att utgå för åren 1918—1920, med 2,000,000 kronor under förstnämnda år samt med 1,500,000 kronor under vartdera av åren 1919 och 1920. Då utskottet tillstyrker anvisandet av detta anslagsbelopp, har utskottet emellertid velat uttala, att medlen i fråga icke böra användas till nyanläggningar av större omfattning än de i statsrådsprotokollet exempelvis omförmälda.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga vattenfallsstyrelsen att avsluta kontrakt om leverans av s. k. sekunda elektrisk kraft på sådana villkor, att kraftpriset i möjligaste mån anpassas efter det värde, kraften varje år med hänsyn till tillgänglighetstiden äger, med rätt för vattenfallsstyrelsen att tillförsäkra abonnent å sekunda kraft skadestånd av lämplig storlek under år, då abonnenten icke kommer i åtnjutande av kraften under garanterad tillgänglighetstid;

b) bemyndiga vattenfallsstyrelsen att mot skälig avgift och i begränsad omfattning samt i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan komma att meddela, bevilja option å elektrisk kraft, även om därvid måste förutsättas utbyggnad av vattenkraft, vartill riksdagen ännu icke beviljat anslag;

c) medgiva, att de optionsavgifter, vilka sålunda inflyta, må användas i enlighet med de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas;

d) medgiva, att inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder kunna erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke utan avsevärd olägenhet kunna uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, må av Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagt belopp av högst 5,000,000 kronor, avsedda att fördelas med 2,000,000 kronor på år 1918 och 1,500,000 kronor på vart och ett av åren 1919 och 1920;

e) för ändamålet anvisa ett reservationsanslag för år 1918 av 2,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 500,000 kronor.

Stockholm den 15 maj 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 145.